

Fordypningsoppgave

VBU706 Psykososialt arbeid med barn og unge

Er dialogkonferanse en god metode for å fremme trivsel og motivasjon for læring i den videregående skolen?

Anne Grethe Wågø

Totalt antall sider inkludert forsiden: 49

Molde, 03.06.09

Publiseringsavtale

Tittel på norsk: Er dialogkonferanse en god metode for å fremme trivsel og motivasjon for læring i den videregående skolen?

Tittel på engelsk:

Forfatter(e): Anne Grethe Wågø

Fagkode: VBU706

Studiepoeng: 15

Årstall: 2009

Veileder: Grethe Jørgensen

Fullmakt til elektronisk publisering av oppgaven

Forfatter(ne) har opphavsrett til oppgaven. Det betyr blant annet enerett til å gjøre verket tilgjengelig for allmennheten (Åndsverkloven, §2).

Alle oppgaver som fyller kriteriene vil bli registrert og publisert i Brage HiM med forfatter(ne)s godkjenning.

Oppgaver som er unntatt offentlighet eller båndlagt vil ikke bli publisert.

Jeg/vi gir herved Høgskolen i Molde en vederlagsfri rett til å gjøre oppgaven tilgjengelig for elektronisk publisering:

ja nei

Er oppgaven båndlagt (konfidensiell)?

ja nei

(Båndleggingsavtale må fylles ut)

- Hvis ja: **Kan oppgaven publiseres når båndleggingsperioden er over?** ja nei

Er oppgaven unntatt offentlighet?

ja nei

(inneholder taushetsbelagt informasjon. Jfr. Offl. §13/FvI. §13)

Dato: 02.06.09

Antall ord: 10093.

Sammendrag

Rapportens mål i og etter prosjektperioden er ment å gi PPT og de videregående skolene her i Kristiansund et verktøy for å fremme trivsel, læring og elevmedvirkning. Systemarbeid mot klasser eller utsatte elevgrupper er en av tre hovedmålsetninger for PPT sitt arbeid. Frafallet i videregående skole er på ca. 30%. I tillegg vet man at mange elever sliter med psykososiale problemer som angst, depresjon, rus i familien eller hos dem selv og med generelt vanskelige oppvekstvilkår. Alle metoder som kan forebygge noe av dette er viktige. Jeg vil primært ta for meg hvordan dialogkonferanse som metode kan bidra til å fremme trivsel, glede, gode relasjoner og motivasjon for læring ved Kristiansund videregående skole. Jeg har gjennomført to dialogkonferanser ved skolen, samt at læreren i den ene klassen selv har gjennomført en i ettertid. Gjennom kvalitative intervju med elevene fikk vi målt effekten av dialogkonferansen mer i dybden. Resultatene kan du lese mer om i kapittel 4.

Innhold

1.0 INNLEDNING	1
1.1 NOEN FAKTA OM BAKGRUNN FOR VALG AV PROBLEMSTILLING.....	1
1.2 FRAMGANGSMÅTE BRUKT VED KRISTIANSUND VIDEREGÅENDE SKOLE.....	2
1.3 HVA VISER UNDERSØKELSER OM FRAFALL OG VANSKER?.....	3
1.4 RESULTATET AV MIN DIALOGKONFERANSE VED FRISØRLINJA.....	4
1.5 VI I PROSJEKTGRUPPA	5
1.6 PRESISERING AV PROBLEMSTILLINGEN	6
1.7 OPPGAVENS INNHOLD OG OPPBYGGING	6
2.0 DEFINISJON AV BEGREPER OG TEORI SOM GÅR IGJEN I GRUNNTENKNINGEN BAK METODEN DIALOGKONFERANSE	8
2.1 AI - APPRECIATIVE INQUIRY – ET MANGFOLDIG BEGREP.....	8
2.1.1 Appreciative	9
2.1.2 Inquiry	9
2.2 HVA ER DIALOGKONFERANSE?	9
2.3 EN HERMENEUTISK TILNÆRMING	10
2.3.1 Min forforståelse	11
2.4 FENOMENOLOGI.....	11
2.5 SOSIALKONSTRUKSJONISME.....	12
3.0 METODEBESKRIVELSE I PROSJEKTET	14
3.1 KVALITATIV FORSKNINGSMETODE	14
3.2 NOMINAL GRUPPEPROSESS.....	15
3.3 DATA FRA DIALOGKONFERANSEN	16
3.4 BRUK AV HALVSTRUKTURERT INTERVJU	17
3.5 ETIKK.....	18
3.6 BEARBEIDING AV DATA.....	19
4.0 METODEN I ET FOREBYGGENDE PERSPEKTIV	20
4.1 HISTORIKK	20
4.2 BRUKERMEDVIRKNING	21
4.3 METODER FOR BRUKERMEDVIRKNING.....	21
4.4 DE FEM FASENE I DIALOGKONFERANSEMODELLEN	22
4.4.1 Forankring av utviklingsarbeidet	22
4.4.2 Opplæring i konsept og metoder	23
4.4.3 Gjennomføringen av dialogkonferansen	23
4.4.4 Tilbakemelding fra dialogkonferansen	23
4.4.5 Evaluering	24
4.5 HVA FORTALTE UNGDOMMENE OM TRIVSEL OG LÆRING?	24
4.5.1 I dialogkonferansene	24
4.5.2 I intervjuene	25
4.5.3 I den spontane dybdesamtalen	26
4.5.4 I samtale med lærer Siv Rødahl	26
4.6 REFLEKSJON OVER RESULTATET I FORHOLD TIL SENTRALE BEGREP I AI-FILOSOFIEN.	27
4.6.1 Anerkjennelse.....	27
4.6.2 Makt og likeverd	27
4.6.3 Myndiggjøring	28
4.6.4 Erfaringslæring.....	29
4.6.5 Erkjennelse.....	29

4.6.6 Dialog	30
5.0 AVSLUTNING	31
6.0 LITTERATURLISTE	32

1.0 INNLEDNING

1.1 NOEN FAKTA OM BAKGRUNN FOR VALG AV PROBLEMSTILLING

For meg kan dialogkonferanse være en metode for at elever i nye klasser ved videregående skole skal kunne bli kjent med hverandre på en fin måte, bygge relasjoner og samtidig være i dialog om fagtema som fremmer elevmedvirkning for egen læring og trivsel. Dialogkonferanse vil da måtte integreres som en del av undervisningsopplegget i starten av et skoleår. Dette målet er integrert ved VG2 frisør. Vi ønsker at flere lærere skal ta metoden i bruk etter at den har blitt kjent og snakket om på skolen. Lærer på VG2 frisør, Siv Rødahl, og jeg vil være villige til å kjøre konferansene før vi får lært opp skolepersonellet og flere elever i konseptet. Jeg har også planer om å bruke det i mitt arbeid mot ungdomsskoler. Jeg vil fortsette å utvikle min egen kompetanse fordi det er så spennende å se om en klarer å skape dialoger hvor ungdom (og lærere) tør å si det de mener til hverandre.

Som et langsiktig mål ser jeg at metoden kan brukes i klasser som har blitt en utfordring for skolen. Gjennom refleksjon og medvirkning rundt aktuelle tema, har jeg et håp om at dialogkonferanse kan greie å snu negative holdninger og kommunikasjon til noe mer positivt. Dette siste vil også kreve mer oppfølging av lærerne, rådgiver og PPT. Prosjektgruppa avgjorde at vi trengte mer erfaring og kunnskap før vi kan ta metoden i bruk til dette formålet. Først vil vi velge å prøve ut metoden "Anerkjennende elevsamtaler" på de mest utfordrende elevene. (Hauger og Mæland, 2008)

Helsedepartementet sin strategiplan for barn og unges psykiske helse har vår utdanning som en del av sitt satsningsområde i tiltak nr. 51. Sosial og helsedirektoratet er oppdragsgiver for utdanningen "Tverrfaglig psykososialt arbeid med barn og unge". Det er viktig at utsatte grupper av barn og unge får et helhetlig hjelpetilbud. Dette kan de bare oppnå ved at de involverte instansene i kommunene samarbeider. Her er skolehelsetjenesten vesentlig.

I opplæringslova § 9a-3 står det følgende; "Skolen skal aktivt og systematisk arbeide for å fremje eit godt psykososialt miljø, der den enkelte eleven kan oppleve tryggleik og sosialt tilhør." I §9a-4 står det "Skolen skal aktivt drive eit kontinuerleg og systematisk arbeid for å fremje helsa, miljøet og tryggleiken til elevane"... Det er skoleledelsen som har det daglige ansvaret for dette, og det gjelder både det fysiske og psykososiale miljøet. Elevmedvirkning er hjemlet i §9a-5. Elevene skal delta i gjennomføringen og planleggingen av det arbeidet som går på helse, miljø og sikkerhet for elevene. Hvordan dette fungerer blir opp til den enkelte skole. Når mengden av frafall og psykososiale vansker i den videregående skolen er så stor, så er det lett å anta at det kunne vært gjort mer med disse forholdene enn det som blir gjort i dag.

Gjennom min nye jobb i Pedagogisk psykologisk tjeneste for ytre Nordmøre har jeg bl.a. fått tildelt en av de to videregående skolene i byen som arbeidsområde. Denne skolen er primært rettet mot yrkesutdanning men har allmenn påbygning i tillegg. Det er stort frafall og mange psykososiale vansker ved skolen. Jeg kom tidlig i gang med elevsamtaler med ungdom som sliter eller har så høyt fravær at de kanskje må slutte på skolen. Gjennom disse samtalene fikk jeg en forståelse som gjorde at jeg begynte å tenke mer system. Hvordan kunne disse elevene blitt mer ivaretatt i sin egen klasse og fått et rikere sosialt liv fra starten på skolen? Ideen om å ha dialogkonferanse som et forebyggende verktøy i nye klasser skjøt fart etter som jeg lærte mer om metoden.

1.2 FRAMGANGSMÅTE BRUKT VED KRISTIANSUND VIDEREGÅENDE SKOLE

Dialogkonferansen (her illustrert ved VG2 frisør) følger et trinnvis mønster ved at deltakerne først intervjuer hverandre to og to om et gitt tema. Deretter jobber de i gruppe på for eksempel 4 til 6 personer. I gruppa forteller de hverandres historier/erfaringer/eksempler til de andre. Du forteller ikke historien din selv – det gjør den som intervjuet deg. Her skjer mye læring gjennom å dele erfaringene sine. Gruppen skriver også ned de momentene de synes er de viktigste på gule post-it lapper. Til sist går deltakerne fram i plenum gruppevis og presenterer sine momenter for de andre. Essensen i historiene kan for eksempel skrives som hovedkategorier av moment på ei tavle og stemmes over. Trinnene i nominal gruppeprosess fra en til to, til gruppe og så plenum er en meget god måte å skape trygghet på for deltakerne.

1.3 HVA VISER UNDERSØKELSER OM FRAFALL OG VANSKER?

Undersøkelser viser at det er mange grunner til frafallet i videregående skole. Når en går bak statistikken finner man at psykososiale forhold som trivsel og det å bli "sett" av lærer har stor betydning. Lærerens væremåte ovenfor eleven er en sentral faktor for å forebygge "skoletretthet". I februar 2007 ga Sintef ut en rapport hvor de evaluerte tiltak mot frafall i videregående skole. Oppdragsgiver var Utdanningsdirektoratet. Fire fylkeskommuner deltok i satsningen. Det skjedde en viktig bevisstgjøring i forhold til årsakene for frafall. Det ble også utviklet et mangfold av tiltak rettet mot forebygging og oppfølging av enkeltelever. Det viste seg viktig at tiltakene ble helhetlige og at både foreldre og fritidsarenaer fulgte opp

ungdommen. Det ble sørget for kompetanseheving både blant rådgivere og kontaktlærere. Ansvar for tiltaksarbeidet ble forankret i ledelsen ved skolene.

Anett Arntsen og Bjørn Hauger viser til et samarbeidsprosjekt mellom HENÆR-senteret, en videregående skole og en kommunal helseetat i kapittel 9 i boka til Hauge og Mittelmark (2006). Her defineres helse som "ikke bare om forhold som knytter seg til sykdom, men også om livskvalitet, glede og overskudd til å mestre hverdagen". (Hauge og Mittelmark 2006, s. 194) Det er viktig å avklare at helse skapes på de arenaer hvor folk lever sine liv. Det å ha mulighet til selvbestemmelse og kontroll over eget liv er viktig. Når det gjelder begrepet psykososiale forhold så forstår jeg det som at ulike stressfaktorer har skapt avstand mellom det du ønsker å oppnå og faktisk oppnår. Tap av kontroll over egen situasjon er også en sterk risikofaktor i forhold til å utvikle ulike vansker både psykisk og fysisk. Å bli styrt av andre eller av ytre forhold som synes låst er veldig negativt. Ungdom er utsatt fordi de lever i en multimedieverden uten sidestykke i historien. De får idealer pumpet inn fra media om utseende, væremåte, hobbyer og hva som er kult til enhver tid. Jeg tror de fleste strever med å finne en identitet som de kan klare å leve med i dette havet av valgmuligheter. Det er viktig at de har våkne, kloke og observante voksne rundt seg i denne fasen av livet. Hauger og Arntsen fant akkurat det samme som jeg gjorde på videregående; det verste de kunne tenke seg var å ikke ha noen å gå sammen med i friminuttene. Samt å bli "driti ut" av læreren – eller som jeg kom borti at læreren ikke brydde seg.

1.4 RESULTATET AV MIN DIALOGKONFERANSE VED FRISØRLINJA

En elev sa "at det var artig å se hva andre tenker, synes og mener. En lærer om personen, hva de synes, blir kjent.." Det var en smart metode syntes hun i forhold til at en kan se annerledes på ting etter å ha deltatt på dialogkonferanse. Tema for dialogkonferansen var følgende:

Hva skal til for at elever og lærere skal få en best mulig skolehverdag?

Alle elevene hadde valgt en "god" dag/opplevelse hvor de hadde praktisk opplæring i frisøryrket med sin lærer. Slik ble rekkefølgen av kategorier etter avstemmingen:

- *trivsel i klassen – godt sosialt miljø – humor – godt humør – positiv respons.*
- *måten det undervises på; medbestemmelse - utfordringer - lærer nye ting, både frihet og ansvar – work-shop*
- *bra lærer som er positiv og skaper god stemning*
- *godt samarbeid mellom elevene – enighet – positivitet*

Vi ser at mye av dette henger sammen. Denne klassen har sin andel av psykososiale/emosjonelle vansker, så slik er de en "gjennomsnittsklasse" i videregående. De to elevene i prosjektgruppa er også "særskiltelever".

I juni 2007 satte PPT for Ytre Nordmøre opp følgende 3 utviklingsmål for sin virksomhet på ytre Nordmøre:

- "1) Sikre god individuell oppfølging av den enkelte elev",
  - 2) "Arbeide systemrettet for å legge opplæringen til rette for elever med særskilte behov", og
  - 3) "Bidra til å sikre alle elever en god grunnopplæring i et godt læringsmiljø".
1. delmål under pkt. 3 er: "Bidra til et fysisk og psykososialt miljø som fremmer helse, trivsel og læring." Dialogkonferanse som metode treffer blink her.

1.5 VI I PROSJEKTGRUPPA

Prosjektgruppa består primært av meg og lærer Siv Rødahl på VG2 frisør. Vi har hatt et møte hvor tidligere leder i PPT, Steinar Waksvik, og to elever var med. I tillegg har jeg støtte etter behov på min egen arbeidsplass der jeg er en del av videregående-teamet. Det ble for vanskelig å ha alle fast med i prosjektgruppa fordi vi er for spredd geografisk. Siv og jeg har hatt 8 møter med og uten elever. Det vil ikke bli tatt noen bestemmelser uten at disse er drøftet med elevene. Handling –og refleksjonsgruppa mi ved HiMolde har betydd mye i planleggingen og gjennomføringen av dette prosjektet. Her har vi også bidratt til å gi hverandre tips om nyttig litteratur.

1.6 PRESISERING AV PROBLEMSTILLINGEN

Dialogkonferanse er en demokratisk metode som kan brukes til å utvikle samarbeid, dialog og identifisering av kunnskap og ressurser hos den enkelte deltaker. Ved å finne suksessfaktorer/styrker kan en utløse ny energi og løse vanskelige forhold i en organisasjon. En kan oppnå bedre samarbeid og ny erkjennelse hos deltakerne. Den egner seg også godt som metode i nær sagt alt utviklingsarbeid. Det er en demokratisk metode som gjennom sin struktur gjør at alle blir lyttet til og får sagt sin mening. I et brukermedvirkningsperspektiv er metoden også svært bra. Mitt fokus var å prøve ut metoden i to klasser på Kristiansund videregående skole (KVS). I mitt utviklingsprosjekt ville jeg;

- 1) høste erfaring med om metoden kan brukes for å bedre klassemiljø, trivsel og motivasjon for læring.
- 2) bruke dialogkonferanse som metode for å samle informasjon og kunnskap om temaet. Jeg vil også bruke åpent intervju med fire av ungdommene som deltok. Dette er begge kvalitative metoder å forske på. Min problemstilling lyder slik:

Er dialogkonferanse en god metode for å fremme trivsel og motivasjon for læring i den videregående skolen?

Dette vil bli belyst gjennom de erfaringene jeg og prosjektgruppa har høstet gjennom to eksterne dialogkonferanser.

1.7 OPPGAVENS INNHOLD OG OPPBYGGING

Jeg har valgt å bygge opp fordypningsoppgaven på følgende måte: I innledningen har jeg sagt noe om hva som gjorde at jeg valgte dette temaet, presenterte prosjektgruppa og presiserte problemstillingen. AI-tenkning og dialogkonferanse er mangfoldige begrep. Disse har fått et eget teorikapittel for å øke forståelsen hos leseren. I metodekapittelet vil jeg vise til hvordan jeg implementerte metoden på min egen arbeidsplass. Deretter vil jeg avgrense dialogkonferansebegrepet til å se mer på nominal gruppeprosess og hvorfor dette ble valgt ved gjennomføringen av

dialogkonferanse i to skoleklasser. I hovedkapittelet vil jeg gå gjennom metoden trinn for trinn ved å belyse teori og empiri på hvert trinn. Jeg vil se på dialogens grunnprinsipper og koble dem opp mot metoden dialogkonferanse. Her vil det også bli rom for mine egne refleksjoner og mine drøftinger med andre som var involvert i utprøvingen av metoden.

2.0 DEFINISJON AV BEGREPER OG TEORI SOM GÅR IGJEN I GRUNNTENKNINGEN BAK METODEN DIALOGKONFERANSE

2.1 AI - APPRECIATIVE INQUIRY – ET MANGFOLDIG BEGREP.

AI er en ny retning innen aksjonsforskning. Den ble utviklet ved at doktorgradsstudent, David Cooperrider, var involvert i en rekke organisatoriske analyser på 80-tallet. Cooperrider konstaterte at spørsmål om hva som fungerte best i en organisasjon utløste en energi og et engasjement som skapte usedvanlig effektive forandringer. En "lærende organisasjon" hvor arbeidstakere har medansvar, handlingsrom og tillit til ledelsen har noe av dette i seg. En slik organisasjon tar inn den informasjonen eller kunnskapen som kan være nyttig for den og som evt. kan utvikle organisasjonen enda mer. Den er åpen for tilpasninger til samfunnsutviklingen og ivaretar personene som jobber i den.

AI er også en filosofi. Løft-filosofien bygger i all hovedsak på den samme grunnfilosofien. Løft har vært og er mye brukt i terapeutisk arbeid for å finne løsninger og alternative handlemåter for enkeltklienter og/eller familier. Ved å identifisere ressurser her og nå kan en sammen resonere fram løsninger på vanskelige livskriser og få til endring ved at klienten er aktiv deltaker i prosessen. Dette krever at terapeuten har en grunnleggende respekt for den andre, og at hun klarer å tone seg inn på klientens ståsted i livet og starte der.

Inn i denne filosofien finner vi også bl.a. det *konstruksjonistiske prinsipp* som går på at språket skaper verden, det *antesipatoriske prinsipp* som går på at våre bilder av framtiden former våre handlinger i nåtiden, det *positive prinsipp* som går på at positive spørsmål skaper positiv forandring, det *poetiske prinsipp* som går på at vi kan forstå en organisasjon på mange forskjellige måter gjennom fortellinger om den, og *prinsippet om helhet* som går på at å forstå en helhet "likt" får fram det beste i folk etc. Positiv psykologi er blitt det empiriske fundament for AI-tenkningen. (Kilde: Hauger, Højland og Kongsbak 2008, s. 31) Positiv psykologi er et fundament for å forstå hvorfor det er viktig å finne suksessfaktorene og

reflektere over disse for å hjelpe oss til å utvikle våre styrker og gi oss energi og utviklingsmuligheter. Dialog er en kilde til utvikle evnen vår til å se flere sider av virkeligheten og slik bidra til å øke vår forståelse for andre og oss selv. Dialogkonferanse gir oss de samme mulighetene i en gruppe.

2.1.1 Appreciative

Verbet "to appreciate" har følgende betydninger; verdsette, bli bevisst - evnen til å kunne anerkjenne alt det som er verdifullt i livet, utvikle kunnskap om verden, verdsette egne og andres livserfaringer. Subjektet "appreciation" betyr å legge til rette for at det som er verdifullt for oss, også skal øke i verdi.

2.1.2 Inquiry

Ordet refererer til det å undersøke og oppdage både det som er, og det som kunne være. Det er en

- søken etter nye muligheter
- villighet til å lære av det man finner og
- være åpen for endringer

Verbet "to inquire" betyr også å: stille spørsmål, studere, forske på og utforske. (Hauger et. al 2008, s. 20, 21)

Cooperrider argumenterte sammen med Srivastva for at det er en direkte sammenheng mellom våre forventninger til framtiden og våre handlinger her og nå. Vi kan med andre ord ta en del av vår skjebne i våre egne hender og skape vår framtid i grove trekk slik vi ønsker den. Dette er et viktig budskap!

2.2 HVA ER DIALOGKONFERANSE?

Dialogkonferanse i helsefremmende arbeid er en metode som inneholder viktige aspekter som, anerkjennelse, utvisking av maktposisjoner (likeverd) og brukervedvirkning. Den inneholder også de prinsipper som det er referert til over. Bjørn Hauger viste oss i praksis hvordan metoden kunne brukes løsningsfokusert, skape energi, engasjement, samarbeid og latter i forsamlingen. Jeg merket meg spesielt hvordan metoden var god på å bli kjent med andre på en åpen og fin

måte. I gjennomføringen av en dialogkonferanse, er prosessen organisert slik at alle deltakere skal sikres lik rett og mulighet til å få fram sine synspunkt. Vi har lært to måter å bruke dialogkonferanse på. *Nominal gruppeprosess* vil bli grundig beskrevet i kapittel 3. *Treet* gjøres ganske likt men det er litt forskjell. Prosessleder tegner et stort tre på tavla hvor det vi ønsker skrives inn i stammen, kjernen i de positive historiene som fortelles i røttene, og drømmen for framtiden i kronen. På individplanet er *veikart* bygget opp etter samme lest. Det er en metode i de anerkjennende elevsamtalene som vi ønsker å starte med.

2.3 EN HERMENEUTISK TILNÆRMING

I vitenskapsteorien er dialogkonferanse beslektet med en hermeneutisk måte å forstå virkeligheten på. Gjennom dialog og samhandling søker vi å forklare og forstå det vi ser, fortolker og opplever i det gjensidige samspillet med verden rundt oss. I tillegg vil våre ønsker, visjoner, samspill og holdninger være med på å forme vår framtid. Dette er forankret i en sosialkonstruksjonistisk måte å forstå verden på. Filosofen Wilhelm Dilthey etablerte "åndsvitenskapene" som egen metode ved siden av naturvitenskapen. (Aadland, 2. utgave 2006, s. 176) Hermeneutikken har gjort det mulig å forske innenfor rammene av det å finne svar på hva som er best, viktigst og riktigst for oss selv og andre. I min bakgrunn som tidligere sosialarbeider er hovedmålet å forstå og jobbe med mennesker på en slik måte at de får en økt erkjennelse av hva som må til for å kunne gå i riktig retning i livet sitt. Jeg prøver å formidle dette gjennom deres, andres mine livserfaringer og min fagkunnskap helt til de selv kan finne svaret og eie det som sitt eget. I min nåværende jobb i PPT vil jeg vite mer om metoden dialogkonferanse for å se om den kan gi meg et verktøy i mitt arbeid med ungdom. Den hermeneutiske sirkel/spiral en god metode når en skal forstå noe, tolke, finne ut av mening og hensikt med et fenomen. Målet er ny innsikt og ny kunnskap. Dette vil virke tilbake på den forforståelsen jeg hadde og endre den. Jeg prøver å sette meg inn i hvordan ungdom har det på skolen, og hvorfor så mange sliter eller slutter på skolen. Min forforståelse sier meg at det må gå an å forebygge en del av dette dersom undervisning og sosialt samspill utvikles på en demokratisk måte gjennom medinnflytelse på egen skolehverdag og liv. Det gode resultatet ved AIB viser

dette. Der har de også ressurser, tro, entusiasme og vilje til å få det til. Det er ikke virkeligheten i den gjengse videregående skolen. Det er en utfordring å få ungdom til å fortelle hvordan de vil ha det på skolen. De har heller ikke mye erfaring som kan hjelpe dem til å si noe om det. Men jeg tror at gjennom å skape arenaer for dialog, gruppesamarbeid og medinnflytelse på egen skolehverdag, så kan vi få fram veldig mye nyttig informasjon om hva som skal til for å skape trivsel og god faglig utvikling.

2.3.1 Min forforståelse

Jeg har allerede formidlet mye av min forforståelse og hva jeg legger i begrepet livsverden i punkt. 2.3. Men hva er det for noe egentlig? Det er i følge Aadland (1997, s. 184) "selve forforståelsen som avgjør om vi finner mening i en tekst eller i en handling". De forutsetningene vi har medfødt og alt vi senere har erfart utgjør summen av dette. En kan tenke seg at for eksempel et menneske som ble relasjonsskadd som liten og fikk en grunnleggende mistillit til verden kommer til å tolke hendelser i livet ut i fra dette. Som fagperson må jeg også være bevisst i forhold til å tolke andre som et objekt. Jeg kan ikke være ekspert på andres liv. Det er de selv. Jeg må gå inn i et subjekt – subjekt forhold med "den andre" der jeg er åpen for påvirkning og forandring. Men jeg har alltid ment at andre kan tilføre meg ny kunnskap om livet og verden. Jeg har også sett andre fagutøvere gå inn i subjekt – objekt forhold med sine "brukere". Dette skaper i følge Aadland (1997, s. 194) og meg selv avstand, kontroll og noen ganger makt.

2.4 FENOMENOLOGI

Edmund Husserl var en viktig premissleverandør for moderne hermeneutikk. Han sier det slik i (Aadland 1997, s. 179): "vi ser ikke og hører tingene i våre omgivelser slik de er i seg selv." Vi farger opplevelsen med egenskaper, erfaringer og følelser. Med andre ord så kan vi oppleve den tilsynelatende samme virkeligheten på ulike måter. Vi har alle vår egen *livsverden* som er formet av alt vi har lært, erfart, følt og gjort i samspill med andre, samfunnet og kulturen vår. Vi har alle erfart at tingene er ikke alltid slik de framstår. I den sammenheng er det viktig å vite at andre har erfart annerledes enn oss, og at de har sine særegenheter. I dybdesamtalen med ei av jentene på VG2 frisør kom det fram at

hun fikk et annet syn på en medelev etter å ha deltatt på dialogkonferanse. Hun fortalte om flere erfaringer som gikk på at oppfatningen av et annet menneske var basert på rykter og usannheter. Det er for lett å være forutinntatt.

2.5 SOSIALKONSTRUKSJONISME

Aadland (1997, s. 181), viser til Nerheim (1995) som sier følgende: "Mennesket er et vesen som gjennom sin språklighet skaper en symbolvirkelighet, og hever seg således ut over naturens årsakssammenhenger." Vi har evnen til abstrakt tenkning og vi har forestillingsevne. På den måten kan vi si at språket har en virkelighetsskapende kraft (Aadland 1997, s. 114). Vi kan lage meningskapende fortellinger for oss selv og andre. I metoden dialogkonferanse er *narrativer* mye brukt for å illustrere mening. I min valgte jeg heller at elevene skulle skrive essenser på gule post-it lapper. En kan si at hovedkategoriene vi laget etterpå ble narrativer skapt i plenum i gjensidig dialog. Vi skapte en felles virkelighetsforståelse i gruppen der og da. Dialogkonferansekonseptet hadde en kontekst hvor dette var mulig å få til. For å utvikle vårt menneskesyn trenger vi å vite noe om oss selv, og hvordan vi menneskelig og faglig går fram ovenfor et annet menneske. Vi må reflektere over hva som er verdifullt for oss selv og andre. Røkenes og Hanssen 2. utgave (2006) sier det slik: "Sosialkonstruksjonistisk tenkning framhever at mennesket er et meningsproduserende og meningssøkende vesen, og at mening skapes gjennom sosial samhandling." Jeg som fagperson må nøye vurdere hvilke teorier og metoder som er passende å bruke ovenfor de menneskene jeg har fått ansvar for. Jeg ønsker å få til "læring, utvikling, bevisstgjøring, frigjøring, vekst, mestring eller bedret funksjon hos den andre" (Røkenes og Hanssen 2006, s. 16). Gjennom dialogkonferanser kan vi ved hjelp av tema som fenger, greie å skape en felles virkelighetsoppfatning om et fenomen. Røkenes og Hanssen (2006, s. 142) sier videre at: "Det intersubjektive fellesskapet har avgjørende betydning for det å kunne utvikle en identitetsopplevelse og en selvforståelse. Vi blir til for oss selv gjennom interaksjonen med andre." I den postmoderne tradisjonen tror en til en viss grad at man også kan konstruere seg selv til å bli slik man ønsker. Dette er positivt når man kan utnytte sin individualitet og sine ressurser fullt ut om man har mot og

selvtillit nok. Men virkeligheten og konteksten rundt mennesket vil også spille inn. Når det gjelder ungdom så har de flere "livsviktige" valg som kan virke mye inn på livet deres videre. De skal velge utdanning, venner, hvor de skal bo, partner, om de skal ha barn o.s.v. Dette kan også være spennende og bevisstgjørende temaer for dialogkonferanser med ungdom.

3.0 METODEBESKRIVELSE I PROSJEKTET

Jeg har valgt å bruke de to dialogkonferansene og intervju med 4 elever etter endt konferanse for å samle informasjon til oppgaven. Jeg hadde også en dypere samtale med ei av jentene som deltok. Denne oppsto spontant noen dager etter dialogkonferansen. Innholdet i denne samtalen rørte ved selve kjernen av det jeg ønsker meg ved å anvende metoden som arbeidsredskap. Refleksjon og erkjennelse.

3.1 KVALITATIV FORSKNINGSMETODE

I kvalitativ metode går vi mer i dybden for å finne erfaringsbasert kunnskap om et tema. I kvantitativ metode er det for eksempel "tallfestet materiale om tidsbruk, arbeidstimer og liggedøgn" (Aadland 1997, s.75) som kan måles og gi udiskutable sannheter. Virkeligheten er kompleks. Posivistene har gjennom historien studert virkeligheten i biter for å søke å finne den endelige sannheten og sammenhengen i tilværelsen. Gjennom dette har vi fått kunnskap om livet på jorda og fenomener utenom oss selv. Vi har lært at det er en lovmessighet i naturen og en sammenheng i alt som skjer. Alt vi gjør er subjektivt fordi vi har vår egen forforståelse av folk, fenomener og hendelser rundt oss. Vi forstår virkeligheten ulikt. I helse –og sosialfag er det kunnskap om menneskelig atferd, psykologisk utvikling og miljøbetingelser som er det vesentlige å kunne noe om. Aadland (1997, s. 209) siterer (Repstad 1993) slik: "Selve ordet kvalitativ henviser til kvalitetene, det vil si egenskaper eller karaktertrekkene ved fenomenene." Disse kan ikke måles eller veies, kun tolkes av den som ser/opplever. Den som skal drive med kvalitativ forskning må i følge Aadland (1997, s. 209) "være åpen, fleksibel og maksimalt nysgjerrig etter å registrere respondentenes egne synsvinkler, motiver og meninger." Den kvalitative metoden har sprunget ut fra hermeneutikken hvor mennesket er i et altomfattende samspill med sine omgivelser. Mennesket former og formes av sine omgivelser. Utvikling av ny kunnskap er basert på erfaringer, relasjon til andre mennesker og miljømessige betingelser. Kvalitativ forskningsmetode kjennetegnes av at en undersøker færre personer og går mer i dybden i det materialet en får tak i. I dialogkonferanse-

modellen har vi både intervju, erfaringsdeling og observasjon som verktøy til å få ny innsikt i et fenomen. Forståelse er målet for kvalitativ metode. Aksjonsforskning blir også en bit i dette fordi at i slik forskning går forskeren sammen med dem hun forsker på i samhandling. På en måte gjør både jeg og Siv det når vi arrangerer dialogkonferanse med elevene og har en ideologi bak dette. Elevene ble i invitasjonen bedt om å gi oss ny kunnskap om hva som skal til for at elevene skal trives, kjenne glede og finne motivasjon for læring (vedlegg 1). Den første klassen var en ren jenteklasse på 12 elever. I den andre klassen, VG2 rørlegger, var det bare gutter. De var 15 elever.

3.2 NOMINAL GRUPPEPROSESS

Nominal gruppeprosess er en vanlig metode i gjennomføring av dialogkonferanse. Den følger et trinnvis mønster, og det er mange måter å gjennomføre det på. Jeg valgte følgende fremgangsmåte ovenfor ungdommene (vedlegg 2);

- 1) De fikk 2 minutter på seg til å tenke ut et eksempel fra en bra dag på videregående skole hvor de trivdes og lærte noe.
- 2) Deretter intervjuet de hverandre to og to om denne skoledagen. De hjalp også hverandre med å skrive ned på gule post-it lapper hovedstikkordene for årsaken til at det var en fin dag.
- 3) Læreren satte dem etterpå i grupper på fire. I gruppa forteller de første to hverandres historie til de andre. De sammenligner også hverandres lapper, skriver evt. nye og plukker ut de som er viktigst. Her skjer mye læring gjennom å dele erfaringene sine.
- 4) Etter dette går deltakerne fram i plenum gruppevis og presenterer sine momenter for de andre. Essensen i historiene ble omskrevet til hovedkategorier av momenter på et flipoverark.
- 5) Elevene fikk 10 stemmer hver som de fordelte mellom hovedkategoriene.
- 6) Resultatet ble gjennomgått av prosessleder, og det ble åpnet for felles refleksjon.

Denne måten å gjøre det på fra egen refleksjon, til to og to med utforskende intervju, refleksjon og samarbeid i gruppe og så plenum er en meget god måte å skape trygghet på for deltakerne. Dette var viktig for ungdommene. Vi hadde lært opp en ungdom på hver gruppe til å passe på at alle fikk lik taletid. Dette ble gjort i det første møtet i prosjektgruppa (vedlegg 3). Også avstemningen til slutt skapte en spenning og forventning i lufta. Det bekreftet at bruk av nominal gruppeprosess var det riktige valget når det gjaldt ungdom. Metoden fordrer en stram struktur. Jeg hadde satt opp hvor lang tid de skulle bruke på hvert trinn. Det viste seg at ungdommene var kjappere enn jeg trodde. Noen syntes det ble langtekkelig i perioder. Dette rettet vi opp i dialogkonferanse nr. to med guttene på VG2 rørlegger. Da gikk prosessen mye bedre. Dette skyldtes nok også at vi var to prosessledere der. Hos guttene på VG2 rørlegger var tema: På hvilken måte kan vi selv påvirke vår egen og andres trivsel når vi er ute på en arbeidsplass? De hadde nylig vært ute i praksis på en arbeidsplass og ble bedt om å tenke tilbake og finne et godt eksempel på en fin dag på arbeidsplassen.

3.3 DATA FRA DIALOGKONFERANSEN

Resultatet viste at det var stor enighet om hva som var det viktigste for elevene på VG2 frisør med hensyn til trivsel og læring (vedlegg 4). Resultatet ble slik:

1) Trivsel i klassen – godt sosialt miljø	42 stemmer
Humor, godt humør og positiv respons kommer under her.	
2) Måten det undervises på!	29 stemmer
Lære nye ting, utfordringer og bruk av work-shop kommer under her.	
3) Bra lærer!	28 stemmer
4) Godt samarbeid mellom elevene.	12 stemmer
Stor enighet, samarbeid og positivitet kommer under her.	

Resultatet viser at elevene trives i denne klassen som består av 12 jenter og læreren Siv. Resultatet samsvarer også godt med de undersøkelser viser må til for å forebygge frafall og psykososiale vansker. Resultatet på VG2 rørlegger ble slik (vedlegg 5):

- 1) Trivsel på arbeidsplassen 32 stemmer
Koselig lunsj med tilgang til kaffemaskin, varm mat, radio, røykepauser, ro og fred, firmabil, og god lønn kommer under her.
- 2) Bra kollegaer er viktig 29 stemmer
Dere har nevnt: godt humør, humor, godt samarbeid, dyktige læremestere, bra verktøy, god serviceinnstilling, flinke folk, varierte arbeidsoppgaver og kreativitet.
- 3) HMS på arbeidsplassen 23 stemmer
Her er det ikke så mange lapper, men bra verktøy, flinke læremestere og god kantine er vel en del av dette.
- 4) Kjekke kunder. 11 stemmer
Dere vil at kundene skal være hyggelige og glade. Dere har tatt med at det er kjekt å møte forskjellige typer folk.
- 5) Nok utfordringer i jobben. 7 stemmer
Det kommer fram at dere ønsker utfordringer, lære nye ting og varierte arbeidsoppgaver. Dere vil gjøre kundene fornøyde.
- 6) Meg selv. 6 stemmer
Dere vil gjøre arbeidet slik at både kunder, kollegaer og arbeidsgiver blir fornøyd.

Resultatet her viser også at trivsel og gode kollegaer kommer øverst. Resultatet viser også at de vil gjøre sitt beste i en framtidig jobb og ha utfordringer og læring. Denne konferansen gikk bedre enn den første på den måten at tidsbruken på hvert trinn ble mer fleksibel. Da alle var ferdige gikk de til neste trinn. Også guttene var veldig engasjerte mens de holdt på, og det var en fin lett stemning hele tiden. Da de forlot oss etterpå gikk de ut med løftet hode og i godt humør. Hva de syntes og hva de lærte kommer i kapittel 4.

3.4 BRUK AV HALVSTRUKTURERT INTERVJU

Siv hadde en evaluering med klassen sin dagen etter konferansen. Ut i fra denne plukket hun ut to jenter som var ulike og som representerte ulike syn på metoden. Jeg noterte lite under intervjuet for ikke å forstyrre informanten og mer rett etterpå. Intervjuene varte ikke mer enn i ca. 10 minutter pr. informant. Deltakerne ble bedt

om å fortelle hvordan de opplevde dialogkonferansen som metode, og det å være med på den. Alle ble spurt om de kunne tenke seg å være med på det flere ganger. Intervjuet med to av guttene skjedde på frivillig basis rett etter dialogkonferansen. Da var det jeg som spurte om noen kunne tenke seg å bli intervjuet. I innledningen til begge dialogkonferansene hadde jeg sagt litt om hensikten med å prøve ut metoden på videregående skole. Tema i samtalen under intervjuet dreide seg derfor også om dette. Jeg stilte åpne spørsmål og oppmuntret de unge til å utdype der det var naturlig. I følge Steinar Kvale (1997 s. 21) defineres et halvstrukturert livsverden-intervju slik: "et intervju som har som mål å innhente beskrivelser av den intervjuedes livsverden, med henblikk på fortolkning av de beskrevne fenomenene." Et intervju går dypere enn det en vanlig samtale gjør. Intervjueren har regien fordi tema er definert på forhånd. En er ikke likeverdige parter i situasjonen. Det er viktig at intervjueren greier å få fram synspunkt som er så ærlige som mulig fra informanten. Dette krever følsomhet og fleksibilitet av intervjueren slik at en også kan snakke om tema som spontant kommer opp. Samtidig skal intervjueren greie å styre tilbake til tema når det blir naturlig. Informantene kjente meg og var slik trygge i settingen. Jeg ba dem fortelle fritt om sin opplevelse og sine tanker.

3.5 ETIKK

Prosjektgruppa måtte velge et tema som angår alle. Tema må tenkes nøye gjennom på forhånd slik at en unngår tema som kanskje noen av deltakerne har vonde personlige erfaringer med. Temaet skal i tråd med anerkjennende dialogkonferanse være positivt ladet. Det er også et poeng at deltakelse på dialogkonferanse skal være frivillig. Alle elevene som var med ble spurt på forhånd. En annen forutsetning for å delta er at en er i stand til å ta andres perspektiv. Dette var vi mer usikre på. Kort tid etter en dialogkonferanse må deltakerne få tilbakemelding om resultatet og hva som kommer til å skje videre. I tillegg skal deltakerne få referat med oversikt over hvilke prosedyrer man har for å følge opp temaene, og hvem som skal gjøre det. Det er viktig at prosjektgruppa setter av tid til evaluering av prosessen og av innholdet kort tid etterpå. Dette ble gjort av Siv og meg sammen med elevene. Jeg sendte i tillegg ut en

tilbakemelding skriftlig hvor jeg oppsummerte resultatene fra konferansen og ga en kort vurdering av prosessen og deltakerne. Alle elevene var klar over at de to dialogkonferansene var et prøveprosjekt i håp om at metoden kunne egne seg i forhold til å bedre klassemiljø for nye elever og få til elevmedvirkning i klassen.

3.6 BEARBEIDING AV DATA

Bearbeidningen skjedde da gruppene kom fram i plenum og sa noe om sine viktigste argument/moment. Innholdet på de gule post-it lappene ble gruppert etter tema. Elevene satt i halvsirkel rundt meg. Sammen og i dialog fant vi 4 kategorier hos jentene og 6 kategorier hos guttene som vi kunne plassere lappene inn i. Etterpå fikk de 10 stemmer hver som de fordelte på de kategoriene de syntes var de viktigste i forhold til trivsel og læring. Vi avsluttet dialogkonferansen med en evaluering av prosessen og noe diskusjon rundt resultatet av avstemningen. Ungdommene fikk mange positive tilbakemeldinger både på hvordan de var i prosessen og på innholdet i de momentene de kom med. Alle gruppene hadde gode begrunnelser på hvorfor de hadde valgt som de gjorde. I etterkant av dialogkonferansen avtalte vi at Siv og elevene lager en beskrivelse av konferansen som kan legges ut på skolens Fronter. I tillegg ønsker hun å legge ut metoden på "Fiff" som er et nettsted for frisører fra hele Norge. Begge steder vil hun bruke bilder som vi tok av elevene for å illustrere prosessen. Elevene på VG2 frisør ga alle unntatt en tillatelse til å bruke bildene (vedlegg 6). Klassen er ikke helt ferdig med dette ennå. Jeg har laget en power-point presentasjon som jeg skal vise på ledermøte på videregående ved skolestart -09 (vedlegg 7). Dette er en stor skole, og det vil ta tid å implementere både tenkningen og metoden blant ledelse og ansatte. Siv og jeg vil fortsette med dialogkonferanser slik at vi får øvd opp vår kompetanse på det. Vi har begge stor tro på å bruke metoden til både forebygging av psykososiale vansker, bedring av klassemiljø og brukermedvirkning i undervisningen.

4.0 METODEN I ET FOREBYGGENDE PERSPEKTIV

4.1 HISTORIKK

Dialogkonferanse har vært brukt som verktøy innen organisasjonsutvikling i regi av Arbeidsforskningsinstituttet (AFI) i Norge. Metoden og konseptet har blitt videreutviklet en del de siste 10 årene og brukt i prosjekter og tiltak i helsefremmende og forebyggende arbeid. Den kan bidra til å fjerne skillet mellom ulike maktposisjoner, og gi brukere innflytelse i avgjørelser som angår dem. Når det gjelder elevmedvirkning så har den vært brukt som utviklingsarbeid ved Arbeidsinstituttet Buskerud (AIB) de siste 3 årene og med svært gode resultater. Pr. i dag er 87% av ungdommene som har vært innom AIB enten i jobb eller utdanning. Dette var ungdom som hadde falt ut av skolen. AIB har brukt ulike metoder som dialogkonferanse, veikart og rollespill for å få til en endring i ungdommene og fremme ansvaret for eget liv og framtid.

Høgskolen i Vestfold, Avdeling helsefag, startet et toårig prosjekt i 2001. De gjennomførte 6 dialogkonferanser for brukere og tjenesteytere innen psykisk helsearbeid. Tema var hvordan de skulle fremme brukermedvirkning og dialog i praksis. Det ble brukt mange kreative uttrykk i formen som fikk fram alle perspektiver på tema. De brukte også brainstorming og avstemming. Metodikken var variert fordi dette var større konferanser og med ulike tema innenfor brukermedvirkning. Sammensetningen av grupper var også nøye planlagt. Alle deltakerne ga etterpå uttrykk for at det var positivt å være i dialog, få si sin mening, bli hørt og anerkjent (Ellen Andvig 2005). Ellen Andvig ble også leid inn av Fylkesmannen i Vestfold for å lede 3 dialogkonferanser i 2005 og 2006 i forbindelse med å forbedre rutine og avklare ansvarsforhold rundt individuell plan (IP) for brukere med sammensatte behov (Notat 1 2006). Dette var også store konferanser. Det er lite å finne på nettsøk og i databasen til Bibsys på søkeordene "dialogkonferanse" og "elevmedvirkning". AIB er sannsynligvis de som har kommet lengst på dette området når det gjelder forebygging av frafall i skolen og psykososiale vansker hos ungdom.

4.2 BRUKERMEDVIRKNING

Reell brukermedvirkning er vanskelig å få til. Det er noe vi må få til fordi det er en lovfestet rettighet. Dette er en stor utfordring for helsesektoren. I **regjeringens strategiplan for barn og unges psykiske helse** er brukermedvirkning et sentralt perspektiv. Det skal være et økt fokus på muligheter, ressurser og mestringsevne hos barn og unge. I FNs barnekonvensjon er et av de grunnleggende prinsippene at barn og unge skal ha rett til å si sin mening, bli hørt og respektert.

4.3 METODER FOR BRUKERMEDVIRKNING

Dialogkonferansekonseptet er en god metode for å få til dette i praksis dersom læreren og skolen gjennomfører undervisning og sosialt fellesskap i tråd med det som kommer fram under dialogkonferansene. Det å komme i dialog med brukere forutsetter at utviklingsarbeidet er forankret i en ledelse med tilstrekkelige ressurser til å følge opp arbeidet over tid. (Kilde: Artikkel av Hauger og Arntzen, s. 179, i boka til Hauge og Mittelmark 2006). Alle parter må være med i alle faser av utviklingsarbeidet dersom man skal finne løsninger på felles utfordringer, samt ha støtte og legitimitet i det miljøet deltakerne er i til daglig. Opplegget må tilpasses den gruppen som deltar på konferansen. Vi valgte vår framgangsmåte fordi vi syntes at den passet til ungdom. Gruppearbeidet kan gjøres på mange måter. Det er mange kreative ideer i Participatory Learning and Action metoder, bl.a. bruk av tegninger, figurer, rollespill, lek, o.s.v. PLA står for "deltakende læring gjennom handling". Metoden gjør mye bruk av visuelle teknikker først utviklet i den sørlige tradisjon. Det er bare fantasien som begrenser mulighetene for hvordan en skal få til deltakelse, engasjement og samhandling. (Aune, Foss og Skåra 2001)

I dialogkonferanse legges gruppens konklusjoner fram i plenum til slutt, og resultater sammenlignes. Målet kan være å utvikle videre det som skulle til for at for eksempel samarbeidet med bruker lyktes så godt. Poenget er å finne de suksessfaktorene som gjorde at man lyktes og reflektere over disse. En kan spørre: Hva om alle disse faktorene var til stede neste gang vi skulle ta en utfordring? Hvordan ville resultatet blitt da? Det er her visjonene for framtiden og de overordnede målsettingene trer fram. Ut i fra dem kan en få til delmål som skal

føre oss fram. Hvert oppnådde delmål er en milepæl som feires. En kan lett se at denne måten å jobbe med en skoleklasse på absolutt har noe for seg.

4.4 DE FEM FASENE I DIALOGKONFERANSEMODELLEN

4.4.1 Forankring av utviklingsarbeidet

Jeg ble ansatt i PPT den 01.09.08. I november fikk jeg anledning til å orientere mine nye kollegaer om videreutdanningen min og om bruk av dialogkonferanse som metode og tenkningen bak. Vi hadde intern dialogkonferanse både i desember -08 og i februar -09 (vedlegg 8). To kollegaer ville bli med i prosjektgruppa som ble dannet i forkant av ekstern dialogkonferanse. Dessverre fikk de aldri tid til å delta fysisk sammen med meg, Siv og elevene da de holdt på med sakkyndige vurderinger og møtevirksomhet på nyåret. De ble imidlertid holdt løpende oppdatert om prosessen og kom med gode innspill på team-møtene. Jeg fikk god støtte og legitimitet for denne måten å gjøre systemarbeid på.

Kristiansund videregående skole er stor. Jeg hadde ikke mulighet for å forankre prosjektet der på samme måte. Jeg snakket med rådgiver to ganger, og hun ble med som observatør på den første konferansen. Siv snakker mer enn meg med kollegaer og rådgivere på skolen. Hun forteller at flere er nysgjerrige på hva dialogkonferanse er. Da jeg kontaktet hennes kollega som har rørliggerklassen på VG2, så sa også han JA med en gang. Jeg tenker derfor at bruk av metoden må gå nedenfra og opp i systemet etter hvert som vi bruker den mer og mer på KVS. Vi har allerede planlagt å kjøre samme konseptet i nye klasser til høsten. Når ungdommene kommer ny til en skole så vil det være bra å bli fort kjent med de andre i klassen gjennom at vi bruker dertil egnede temaer. Generelt kan en si at det å komme i dialog med brukere forutsetter at utviklingsarbeidet er forankret i en ledelse med tilstrekkelige ressurser til å følge opp arbeidet over tid. (Hauge og Mittelmark 2006, s. 179) Både PPT, lærer og rådgiver må være med i alle faser av utviklingsarbeidet dersom man skal finne løsninger på felles utfordringer, samt ha støtte og legitimitet i det miljøet elevene er i til daglig. Jeg tenker at det vi allerede har gjennomført samt min powerpoint-presentasjon av metoden til høsten, vil bidra til at det vekkes interesse. Alle ansatte i skolen har interesse av at elevene skal trives og ha et godt læringsmiljø hvor de også kan utvikle seg som mennesker.

4.4.2 Opplæring i konsept og metoder

Lærer Siv Rødahl skal undervise noen lærere i metoden enten i vår eller tidlig i høst. Det er sannsynlig at jeg blir med på dette. Siv har vært med på dialogkonferanse under sin videreutdanning for 1 år siden. Vi ønsker å spre kunnskap om konseptet, så dersom det blir etterspurt vil vi strekke oss langt. Vi vil fortsette med å lage prosjektgruppe med elever, ppt, lærer og helst også rådgiver forut for dialogkonferansene. Det er viktig at deltakerne har kunnskap om prosessen da den krever en stram struktur for å gå smidig. Elevene som deltar i prosjektgruppa skal være gruppeledere under konferansen.

4.4.3 Gjennomføringen av dialogkonferansen

Nominal gruppeprosess og gangen i konferansen er godt beskrevet tidligere. Vi planlegger å bruke tema som kan gå som en rød tråd gjennom året i de klassene som vi jobber med. De skal få komme med ønsker om hvordan de vil ha det, dele sine erfaringer med medelever og sammen med oss skape en framtidvisjon med ulike delmål underveis. Dette vil kreve mer prosesstenkning og planlegging av meg og Siv men det blir spennende å jobbe langsiktig med dette. Hovedfokus er å skape trivsel, engasjement og læring. Siv synes det er greit at elevene er med og evaluerer sine egne prestasjoner. Hun praktiserer dette. Det vil derfor også bli aktuelt å få elevmedvirkning i forhold til undervisningsmetoder og innhold så lenge det ligger innenfor det faglig forsvarlige.

4.4.4 Tilbakemelding fra dialogkonferansen

Det er viktig at elevene får tilbakemelding etter en dialogkonferanse. Her skal de også få vite hva som kommer til å skje videre i forhold til resultatet. Det blir mest naturlig at både eleven, PPT, evt. skolerådgiver og lærer gjør avtaler om hvem som skal ha ansvar for hva i det videre arbeidet. Dette er også myndiggjøring av eleven og medvirkning i beslutningsprosesser.

4.4.5 Evaluering

Det er viktig å evaluere grundig erfaringene fra en dialogkonferanse – både prosess og innhold. Hensikten blir å få vite mer om hva som fungerte godt eller dårlig, tidsbruk og metoder ("treet" el. andre). Skulle en gjort noe annerledes? Dette vil bli gjort. Både Siv og jeg trenger mye øvelse i metoden for å bli gode og kreative prosessledere.

4.5 HVA FORTALTE UNGDOMMENE OM TRIVSEL OG LÆRING?

4.5.1 I dialogkonferansene

Trivsel i klassen og godt sosialt miljø fikk 42 stemmer. De gule lappene sa følgende om hva trivsel er for elevene ved VG2 frisør: godt samarbeid, positivitet, godt klassemiljø, blitt kjent med de andre, møter masse nye folk, klasse som går overens (gir trygghet), positiv respons, hyggelige mot hverandre, snavelfatet og dipp, vennskap, godt humør, latter og humor.

På skolen ellers skaper disse tingene trivsel: Elevene gjør noe de trives med, friminutt også for røykere, back to school-party, kantina, **maritimlinja** og skolekino. Måten det undervises på fikk 29 stemmer. Det kommer fram at elevene får utfordringer, lærer nye ting, prøver nye ting, har fornøyde kunder. Det er interessant, engasjerende, behagelig, fritt men begrenset, lærerikt, motiverende, tankevekkende, inspirerende, o.s.v. Egenpleiedager, rabatt på produkter, modeller, praksis, farging, frihet, prøve og feile, frihet til å velge selv, utvikler selvstendighet og selvstendig arbeid, aktivitet og work-shop var kjempeviktig! Bra lærer fikk 28 stemmer. Her sa elevene at Siv skaper stemning og positivitet. "Vår gode lærer Siv", og ellers positive lærere.

Godt samarbeid mellom elevene kom til slutt med 12 stemmer. Stor enighet, samarbeid og positivitet kommer under her. Dette kan også høre til under første punkt om trivsel da mye av det samme går igjen.

Resultatet fra guttenes dialogkonferanse sa også mye av det samme selv om tema var en god dag i praksis ute på arbeidsplass. Slik ble resultatet der:

Trivsel på arbeidsplassen fikk 32 stemmer. Trivsel ble definert slik: Koselig lunsj med tilgang til kaffemaskin, varm mat, radio, røykepauser, ro og fred, firmabil, og god lønn.

Bra kollegaer var viktig og fikk 29 stemmer. Guttene nevnte: godt humør, humor, godt samarbeid, dyktige læremestere, bra verktøy, god serviceinnstilling, flinke folk, varierte arbeidsoppgaver og kreativitet.

Også HMS på arbeidsplassen fikk mange stemmer med 23.

Her var det ikke så mange lapper, men bra verktøy, flinke læremestere og god kantine var en del av dette.

Kjække kunder fikk 11 stemmer. Guttene ville at kundene skulle være hyggelige og glade. De tok med at det er kjekt å møte forskjellige typer folk.

Nok utfordringer i jobben fikk 7 stemmer. Det kom fram at de ønsket utfordringer, lære nye ting og varierte arbeidsoppgaver. De ville gjøre kundene fornøyde.

Meg selv fikk 6 stemmer. De ville gjøre arbeidet slik at både kunder, kollegaer og arbeidsgiver blir fornøyd.

4.5.2 I intervjuene

Ida syntes det var greit å være med på dialogkonferanse fordi hun liker å gjøre nye ting. Hun tror noen av de andre ikke var så seriøse, og at de ga blaffen. Ida tror det kan være en fin metode til å bli bedre kjent med andre. Hun kan godt tenke seg å prøve det igjen. Ida mente det hadde vært en interessant dag, og det var artig å høre andres meninger og avstemningen til slutt.

Irene sa det var helt greit med dialogkonferanse, og hun kunne tenke seg å prøve det igjen. Hun tror at det ville vært bedre å ha det i en problemklasse for å bedre miljøet og få bukt med bråk og problemer. "Det ville funket", sa hun. Men da måtte vi ha det med jevne mellomrom for å få til forandringer som vises. Hun synes det er en fin måte å bli kjent med andre på fordi de må snakke når de er på gruppe. Hun sier også at det er veldig bra trivsel i klassen til Siv. Irene syntes det var artig å sammenligne gul-lapper da de var på gruppe – se hva andre tenkte og mente. Mange hadde skrevet likt. Hun føyer til til slutt at det kan bli flaut for noen. Hun ville ikke utdype det.

Harald vil gjerne være med på en ny dialogkonferanse. Han syntes det var artig å høre andres synspunkt om hva de syntes var artig og bra på praksisplassen. Han merket seg hvor viktig det var å ha en eldre erfaren kar til å lære seg opp i praksis som rørlegger. Harald sa også at det var en fin måte å bli kjent på fordi en kan få andre meninger om folk.

Christian syntes det var lærerikt å være med. Han hadde ikke tenkt over før hva som betydde mest på en arbeidsplass. Christian syntes det var viktigst med koselige og flinke kollegaer som kunne forklare ting ordentlig og være samarbeidsvillig. Det var artig for han å se hva som betyr mest i klassen under avstemningen. Han fikk nye ideer da gruppene var framme i plenum. Christian kom også med et godt forslag til tema for nye elever ved skolen: fritidsinteresser! Han tror at det blir kjekt for dem å se hva de andre liker og kanskje få kompiser på den måten.

4.5.3 I den spontane dybdesamtalen

Lisa tok selv initiativ til denne samtalen. Hun fortalte at det var artig å se hva andre tenker, synes og mener. Slik kan en lære om personen – blir kjent. Det er smart. En kan lære å se annerledes på ting om de sliter med noe. Deltakelse på dialogkonferanse gjør at en får andre synspunkt om en person etter å ha vært på gruppe sammen. En blir bedre kjent. Lisa fikk tankevekkere i forhold til egen læring fordi hun har en historie hvor hun ikke har fått med seg så mye på skolen. Nå greier hun å lære. Lisa snakket mye om det å ha forutinntatte meninger om folk som du egentlig ikke kjenner. I dialogkonferanse blir kontakten slik at du forandrer mening om personen. Lisa snakket om ungdom som ble beskrevet negativt av andre, og at de trodde på det uten å ha hatt noe med personen å gjøre. Dette var urett mot denne personen.

4.5.4 I samtale med lærer Siv Rødahl

Siv fant dialogkonferansen i klassen sin bevisstgjørende i forhold til å gi elevene innflytelse. Det er viktig med elevenes synspunkter. Siv så at elevene følte sterkt for sine synspunkter mens de jobbet. Elevene reflekterte godt og var mer bevisst på hverandre. Siv ser at de har fått til noe veldig godt i bunnen i hennes klasse, og

at de er på rett vei. Hun som lærer famler ikke i blinde med sine mange og kreative metoder i læringen. Siv så at elevene fikk noe å tenke på etterpå. Da Siv tok inn over seg hvor mange stemmer hun fikk som lærer så utbrøt hun spontant; "Dette er den beste evalueringen jeg kunne fått av dette skoleåret".

4.6 REFLEKSJON OVER RESULTATET I FORHOLD TIL SENTRALE BEGREP I AI-FILOSOFIEN.

Ja hva skal til for å skape trivsel og motivasjon for læring i den videregående skolen? Svarene fra ungdommene står under punkt 4.5. De kan tale for seg. Jeg synes det er spennende å reflektere litt over dem i forhold til sentrale begrep innen AI-filosofien for å se om resultatet stemmer overens med det vi har lært disse to årene og ut i fra vår livserfaring og tidligere kunnskap.

4.6.1 Anerkjennelse

Elevene på frisør og på rørlegger fikk fortelle hverandre om selvopplevde gode erfaringer. På den måten fikk de bidra til å fremme en god prosess og et godt resultat. De ble lyttet til og de fikk lik taletid. De fikk positive tilbakemeldinger fra meg og de andre tilstedeværende etter konferansen. De ble anerkjent.

Elever trenger positiv oppmerksomhet på det de får til ut i fra sine evner og muligheter. En må ta utgangspunkt i elevens ståsted og bevisst hjelpe/trene elever generelt i å se sine styrker og muligheter. Dette kan gjøres ved å identifisere ønsker og drømmer for framtiden. Det er en kunst å stille de rette spørsmålene og slik kartlegge ungdommens ressurser. AIB bruker både anerkjennende dialogkonferanse og elevsamtaler i karriereplanlegging og som metode for elevmedvirkning. Det å bli sett og likt for den man er betyr mye for utviklingen av en positiv identitet og selvstendighet.

4.6.2 Makt og likeverd

Maktfordeling er et vesentlig element i dialogkonferansemodellen. I mitt prosjekt betyr dette at elever med ulik status i klassen skal samarbeide om å finne løsninger og gode ideer. På den måten viser erfaring at det dannes andre typer

relasjoner mellom deltakerne. Tre av de som ble intervjuet snakket om dette. Denne metoden egner seg også til å skape et godt sosialt miljø gjennom at deltakerne blir kjent med hverandre på en ny måte, og selve prosessen skaper energi, samhold og glede i seg selv. Beslutninger tas etter at deltakerne har vært gjennom en demokratisk prosess. Det er en forutsetning at læreren er med dem i prosessen. Siv har i stor grad fått til dette uten bruk av dialogkonferanse. Men hun har mange andre spennende metoder både på det sosiale og i undervisningen som har de samme grunntankene som i AI-prosesser. I tillegg har hun en indre overbevisning som går på å møte alle der de er ut i fra sine forutsetninger og med en grunnleggende respekt. I organisasjoner er det et viktig poeng at arbeidere fra toppen og helt nederst i hierarkiet skal gå ut av sine vannte posisjoner og samhandle på tvers av slike (makt) grenser. I prosjekt hvor man for eksempel ønsker å få til tverrfaglig samarbeid er det viktig at de ulike profesjonene utvikler en felles forståelse av den virkeligheten de skal jobbe mot. Dette målet kan også nås ved å bruke dialogkonferanser som metode.

4.6.3 Myndiggjøring

Bemyndigelse av brukere har hatt stort fokus i norsk samfunnsliv i de siste tiårene. Vanskene blant barn og unge i skolen tilsier at det også blir viktig å satse mer på elevmedvirkning i skolen. Begreper som brukermedvirkning, livsstyrketrening, styrking eller det engelske ordet empowerment har med dette å gjøre. For å arbeide med myndiggjøring i skolen må det først skapes et klima av trygghet, åpenhet og toleranse i klasserommet. Siden må en jobbe og undervise på en slik måte at elevene opparbeider selvtillit, kontroll og mestring og at de lærer å ta avgjørelser selv. I myndiggjørende kommunikasjon samarbeider vi med våre brukere. Vi ser på dem som selvstendige og handlende individer med egen vilje. Siv Rødahl jobber slik med sin klasse. Hun har fortalt at hun har sitt læringssyn fra gestaltpsykologi og konfluent pedagogikk, der helhet og organisering er sterkt vektlagt. Videre at kunnskap blir til gjennom samhandling og dialog. Hun viser at hun har tro på elevene som selvstendige mennesker, og hun utfordrer og oppmuntrer dem til egne valg. Hun ønsker også at de skal begrunne sine egne valg og være kritisk. Min kollega i PPT har lagt merke til hvordan en av jentene har modnet dette året, blitt mer selvstendig og faglig dyktig. Siv sier selv at de tar

ansvar, rydder, sier fra, jobber selvstendig, kommer med nye ideer og trives i klassen. Siv ser at metodene hennes virker. De er myndiggjort.

4.6.4 Erfaringslæring

I nordlig tradisjon bruker vi språket for å formidle erfaringer, refleksjon og beslutninger. I dialogkonferanse kan man også i tillegg bruke visualisering og drama. Det er hentet fra sørlige tradisjon. (Hauge og Mittelmark 2006, s. 178) Mange erfaringer blir rutiner for oss som blir vanskelig å endre. Det er sjelden vi reflekterer bevisst over egne erfaringer. I endringsprosesser må vi reflektere over det vi ønsker å endre. Det ligger en læring i alle de erfaringer vi gjør oss. Vi må også være åpne for å lære av andres erfaringer. I de i alt fire dialogkonferansene som jeg har kjørt så var det nettopp i gruppearbeidet at det var størst engasjement. Hva hadde de andre tenkt, erfart og ment – og lignet det på det de selv hadde tenkt, erfart og ment. Samarbeidet om å finne de viktigste momentene for gruppa engasjerte veldig. I dialog med andre får vi tilgang til andres erfaringer, og vi lærer å ta andres perspektiv og reflektere rundt disse. Vi ser av intervjuene at samtlige deltakere hadde lagt vekt på dette.

4.6.5 Erkjennelse

Å få ny kunnskap, nye erfaringer og nye opplevelser kan utløse ny erkjennelse hos oss. Det er det samme som at "aha nå gikk det et lys opp for meg". Dette kan gripe dypt inn i vår personlighet og gi oss ny visdom og forme oss som mennesker. Eller det treffer oss midt i hjertet og bidrar til at noe blir forandret, og vi går videre litt klokere. Mitt håp er at de unge som deltar på dialogkonferanse på skolen skal kunne få oppleve positive endringer i seg selv. Som fagperson er mitt mål alltid å puffe "den andre" i en retning som kan gi økt selvinnsikt og dermed frigjøre krefter til positiv vekst og utvikling. Både Lisa og Christian fortalte om nye erkjennelser som de fikk under og etter dialogkonferansen. Måten å tenke på var blitt litt annerledes.

4.6.6 Dialog

Dialog er en samtale mellom to mennesker. Utfordringen ligger i å få til dialog mellom for eksempel politikere, ungdom, lærere, foreldre og fagfolk. Når en er i dialog så er det positivt ladet fordi man gjerne ønsker å komme til enighet, felles forståelse og evt. felles beslutninger. Monolog er motstykket. En ønsker å komme bort fra at beslutninger skal tas over hodet på folk i helsefremmende arbeid. Gjennom dialog skal brukere, fagfolk og andre kunne komme til enighet og felles oppfatning før beslutninger tas. Ved å bruke dialogkonferanse i klasserommet så er det temaet og lærerens engasjement som kan få til innflytelse på beslutningsprosesser. Min intensjon med dialogkonferanse var å få ungdommene til å snakke sammen, lære av hverandres erfaringer, få anerkjennelse og utvikle relasjonene seg i mellom.

I kommunikasjon snakker Røkenes et.al (2006, s. 36) om fire grunnleggende perspektiver i møter mellom mennesker. Dette er;

- ”1. egenperspektivet (min verden)*
- 2. andreperspektivet (din verden)*
- 3. det intersubjektive opplevelsesfellesskapet (vår verden)*
- 4. samhandlingsperspektivet (metaperspektivet, dvs. vårt perspektiv på samhandlingen mellom oss)”*

Jeg vil ikke utdype disse perspektivene mer fordi de er omtalt på flere måter gjennom hele oppgaven i de sammenhenger som det har vært naturlig.

5.0 AVSLUTNING

I denne oppgaven har jeg drøftet ulike sider ved bruk av dialogkonferanse med ungdom i den videregående skolen. Jeg har prøvd å vise gjennom teori og praksis at dette kan fungere godt i forhold til å øke trivsel og motivasjon for læring. Jeg kunne skrevet en ny oppgave om betydningen av relasjonene og kompetanse rundt relasjonsbygging men det får bli med dette. Det må arbeides mye for å skape et miljø av trygghet i klassen før en begynner å eksperimentere for mye med ulike metoder. En må også i mest mulig grad velge nøytrale men viktige temaer som angår alle. Jeg har sagt en del om veien videre for Siv og meg. Dette vil vi gjennomføre fordi vi har tro på metoden dialogkonferanse.

6.0 LITTERATURLISTE

(Andvig, Ellen 2005): *Brukermedvirkning i psykiatrien*, Rapport 9. Høgskolen i Vestfold, ISBN 82-7860-152-6).

(Notat1/2006 Høgskolen i Vestfold / Ellen Andvig ISSN: 0808-131x)

Aune, Liv; Foss, Nina; Berge Skåra, Bjørg (2001): *Felleskap for utvikling PLA-medvirkning i praksis*. Oslo: Kommuneforlaget AS ISBN 82-446-0779-3.

Hauge, Hans A.; Mittelmark, Maurice B. (red) (2006):
Helsefremmende arbeid i en brytningstid. Fra monolog til dialog? 2. opplag.
Bergen: Fagbokforlaget.

Hauger, Bjørn; Højland, Thomas Gedde; Kongsbak, Henrik (2008): .
Organisasjoner som begeistrer. Appreciative Inquiry. 1. utgave, Oslo:
Kommuneforlaget AS.

Kvale, Steinar: *Det kvalitative forskningsintervju*. 1. utgave 1997, 5. opplag 2002.
Oslo: Gyldendal Akademisk

Mæland, Ingebjørg; Hauger, Bjørn (2008): *Anerkjennende elevsamtaler. Metoder for reell elevmedvirkning i arbeidet med karriereplanlegging og forebygging av frafall i opplæringen*. Buskerud fylkeskommune: SAREPTAS.

Røkenes, Odd Harald; Hanssen, Per-Halvard (2006): *Bære eller bryte. Kommunikasjon og relasjon i arbeid med mennesker*. 2. utgave 2006, 2. opplag 2007. Bergen: Fagbokforlaget.

Aadland, Einar: *"Og eg ser på deg..." Og eg ser på deg..." Vitenskapsteori i helse- og sosialfag*. 1. utgave 1997, 2. opplag 2006. Oslo: Universitetsforlaget AS.

**INVITASJON TIL DIALOGKONFERANSE VED
KRISTIANSUND VIDEREGÅENDE SKOLE, FRISØRLINJA**

**Mandag 17. februar 2009, kl. 14 – 16.
Sted: Klasserommet.**

**Vi har gleden av å invitere VG2 frisørinja, deres lærer og
rådgiver.**

**For at vi i PP-tjenesten og skolen skal kunne gi dere elever et
best mulig tilbud, ønsker vi et møte der vi kan få mer kunnskap
om hva som skaper glede, motivasjon for læring og trivsel i
skolehverdagen.**

Tema for dialogkonferansen:

**Hva skal til for at elever og lærere skal få en best mulig
skolehverdag?**

Det er dere som kan gi oss de gode svarene for å få dette til ☺

Vi gleder oss og håper at du gjør det også!

Velkommen☺

På vegne av prosjektgruppa

Anne Grethe Wågø

Velkommen til dialogkonferanse ved VG2 Frisør den 17.02.09.

(Det er viktig at vi ikke avbryter hverandre, legger vekt på å lytte og tilstreber lik taletid. Arkene skal leveres inn etter øvelsen.)

Tema: På hvilken måte kan vi skape trivsel og læring for elever i den videregående skolen?

1) Tenk tilbake og finn et godt eksempel på en skoledag da du trivdes og syntes at dagen ga deg noe. (2 minutter)

2) Etterpå skal dere intervju hverandre og fortelle om dette. Den som intervjuer skal være "forsker" og få fram alt det som gjorde at det ble en god dag for den andre. (Dere får ca. 8 minutter hver til dette)

(Skriv ned stikkord her)

(Leveres inn etter konferansen)

3) Hjelp hverandre til å finne ut hva det var som gjorde at denne skoledagen ble så bra.

Skriv ned så mange momenter som dere klarer på post-it lappene, - et moment på hver lapp og med ganske stor skrift.

På lappene skriver dere ned fortsettelsen av setningen; "Det som gjorde at denne dagen ble så bra var...."

(12 minutter)

PAUSE

4) Gå sammen i en gruppe på 4 personer og presenter kort historiene for hverandre. Den du var sammen med forteller din historie og omvendt.

(12 minutter)

5) Sammenlign hverandres post-it lapper og sett de som ligner hverandre sammen i grupper. Deretter samarbeider dere om å skrive ned eller velge ut de viktigste påstandene på gule post-it lapper.

(15 minutter)

6) Post-it lappene limes deretter inn i skjema på tavlen. Hele gruppa kommer fram og samarbeider om å fortelle hvorfor akkurat disse påstandene er viktige for dem.

7) Avstemning i plenum.

Hver person får 10 stemmer hver som de fordeler som de vil mellom de momentene som står på tavlen.

8) Resultatet gjennomgås i plenum.

- Hva kan vi lære av hverandres historier?*
- Hva var likt og hva var forskjellig i det gruppene la fram?*

- *Tenker vi likt?*
- *Kom det fram noe nytt som vi ikke visste fra før?*
- *Er det noe som overasker oss?*

- *Hva ønsker vi mer av?*
- *Hvordan kan vi realisere dette?*

Tusen takk til alle som deltok!

Evalueringskjema

Hvordan opplevde du å delta på denne dialogkonferansen? Sett kryss.

Lite bra _____ *svært*
bra

Hvordan var læringsutbyttet av dialogkonferansen?

Lite bra _____ *svært*
bra

Andre synspunkter:

(leveres inn etter konferansen)

Referat fra møte i prosjektgruppa den 11.02.09:

Til stede: Siri, Anna, Siv Rødahl, Steinar W og AGW

AG går gjennom selve prosessen og hvordan den skal gjennomføres i klassen. Siv tar på seg å dele jentene i 2 og 4-grupper. Det kan ha noe å si hvem som sitter sammen med hvem.

Jentene sier ja til å være gruppeledere. De får ansvar for å passe på at alle får si meningen sin og gripe inn dersom noen blir for ivrige på bekostning av andre.

Jentene ønsker pause v/punkt 4.

Siv ordner med noe å bite i etter pausa.

Det blir snakket mye om de verdiene det jobbes etter i klassen til Siv – respekt, tid til refleksjon, egen læring, individuell tilrettelegging, anerkjennelse for mestring etter realistisk nivå for den enkelte, mot til å stå fram, mot til å mene noe, egenutvikling hos elevene.

Steinar og Siv deler historier om hvordan de underviser og evaluerer elevenes arbeid. Det er mye likt.

Vi blir enige om å møtes 2 dager etter dialogkonf. For en kort oppsummering. Steinar foreslår at vi tar et nytt møte med klassen en uke eller to etter konferansen for å se hva som sitter igjen av opplevelsen da. Samt at en diskuterer overføringsverdien til andre klasser el.

Både Stine og Kristina tror at metoden vil være god i nye klasser.

De kan begge tenke seg å bli med på litt lengre sikt også. Hvis vi vil markedsføre metoden så hører både elever, lærere og rektor på det elevene selv sier.

Vi vil ta bilder og si noe om det på skolens Fronter.

**TILBAKEMELDING TIL DELTAKERENE I VG 2 FRISØR PÅ
DIALOGKONFERANSE DEN 17.02.09.**

Tema: På hvilken måte kan vi skape trivsel og læring for elever i den videregående skolen?

Hei alle sammen og takk for sist! Dere lærte meg at jeg må gjennomgå ”manus” bedre før vi starter, og at vi må være mer fleksible på tiden. Det ble litt for lang tid på noen punkter. Dere jobbet godt underveis, og dere har gitt positive tilbakemeldinger, og det er jeg svært glad for!

Etter å ha gjennomgått alle gul-lappene endte jeg opp med 4 hovedkategorier;

**1) Trivsel i klassen – godt sosialt miljø 42 stemmer
Humor, godt humør og positiv respons kommer under her.**

I klassen har dere nevnt: godt samarbeid, positivitet, godt klassemiljø, blitt kjent med de andre, møter masse nye folk, klasse som går overens (gir trygghet), positiv respons, hyggelige mot hverandre, snavelfatet og dipp, vennskap, godt humør, latter og humor.

På skolen ellers skaper disse tingene trivsel: Elevene gjør noe de trives med, friminutt også for røykere, back to school-party, kantina, **maritimlinja** og skolekino.

**2) Måten det undervises på! 29 stemmer
Lære nye ting, utfordringer og bruk av work-shop kommer under her.**

Det kommer fram at dere får utfordringer, lærer nye ting, prøver nye ting, har fornøyde kunder. Det er interessant,engasjerende, behagelig, fritt men begrenset, lærerikt, motiverende, tankevekkende, inspirerende, o.s.v. Egenpleiedager, rabatt på produkter, modeller, praksis, farging, frihet, prøve og feile, frihet til å velge selv, utvikler selvstendighet og selvstendig arbeid, aktivitet og work-shop var kjempeviktig!

3) Bra lærer! 28 stemmer

Her sier dere at Siv skaper stemning og positivitet. ”Vår gode lærer Siv”, og ellers positive lærere.

**4) Godt samarbeid mellom elevene. 12 stemmer
Stor enighet, samarbeid og positivitet kommer under her.**

VURDERING:

For meg som kommer utenfra så ser det ut som om dere har fått til alt det som var tema for dialogkonferansen; trivsel, glede og motivasjon for læring. Dere har alle som eksempel valgt en god dag hvor dere fikk jobbe praktisk innen frisørfaget. Det er også tydelig at work-shop er en spennende metode for dere. Jeg tror også at alt henger sammen. Deres gode lærer Siv og måten det undervises på og måten dere er mot hverandre er helt spesielt bra, og det er noe dere skaper sammen☺ Lykke til videre med det!

Anne Grethe Wågø
Student og prosessleder.

**TILBAKEMELDING TIL DELTAKERENE I VG 2 RØRLEGGER PÅ
DIALOGKONFERANSE DEN 24.04.09.**

Tema: På hvilken måte kan vi selv påvirke vår egen og andres trivsel når vi er ute på en arbeidsplass?

Hei alle sammen og takk for sist! Dere lærte oss at øvelse gjør mester ☺ Jeg er svært glad for at metoden nå fungerte mye bedre enn første gangen. Dere jobbet godt underveis, og dere har alle gitt svært positive tilbakemeldinger på selve metoden, og det er jeg svært glad for!

Etter å ha gjennomgått alle gul-lappene endte vi opp med 6 hovedkategorier;

1) Trivsel på arbeidsplassen stemmer	32
Koselig lunsj med tilgang til kaffemaskin, varm mat, radio, røykepauser, ro og fred, firmabil, og god lønn kommer under her.	
2) Bra kollegaer er viktig stemmer	29
Dere har nevnt: godt humør, humor, godt samarbeid, dyktige læremestere, bra verktøy, god serviceinnstilling, flinke folk, varierte arbeidsoppgaver og kreativitet.	
3) HMS på arbeidsplassen stemmer	23
Her er det ikke så mange lapper, men bra verktøy, flinke læremestere og god kantine er vel en del av dette.	
4) Kjekke kunder. stemmer	11
Dere vil at kundene skal være hyggelige og glade. Dere har tatt med at det er kjekt å møte forskjellige typer folk.	
5) Nok utfordringer i jobben. stemmer	7
Det kommer fram at dere ønsker utfordringer, lære nye ting og varierte arbeidsoppgaver. Dere vil gjøre kundene fornøyde.	
6) Meg selv. stemmer	6
Dere vil gjøre arbeidet slik at både kunder, kollegaer og arbeidsgiver blir fornøyd.	

VURDERING:

Dere fremstår som en fin gjeng ungdommer med mye til felles. Det er ikke tvil om at dere forstår hva som er viktig på en framtidig arbeidsplass. Det var med stor glede at Siv og jeg så hvor stor vekt dere la på trivsel og gode kollegaer. Dere vet mye om hva som må til for å få til dette. Vi ønsker dere lykke til, og vi håper og tror at dere bidrar positivt på en framtidig lærlingeplass og arbeidsplass. Da håper vi at dere blir heldige med sjef og kollegaer der dere kommer.

Anne Grethe Wågø
Student og prosessleder.

Siv Rødahl

Fullmakt til bruk av bilder

Jeg studerer ved høgskolen i Molde og har i den forbindelse utprøving av et utviklingsprosjekt til min eksamen. Under mine utprøvinger tar jeg en del bilder som blir brukt til å dokumentere hvordan elevene jobber. Bildene er med på å begrunne utprøvingen og formidle hvordan metoden kan gjennomføres.

Siv Rødahl er en av kontaktlærerne som er med på denne utprøvingen og vil bruke bildene til å vise hvordan metoden brukes i hennes klasse. Bildene vil bli brukt på læringsplattformen FIFF som brukes av yrkesfaglinjer over hele Norge.

Ved å skrive under på dette dokumentet har du som elev blitt informert om hva bildene skal brukes til. Du gir med dette tillatelse til at bilden du medvirker i, kan bli vist i form av power point og læringsplattformen FIFF. Navn og andre personalia vil ikke bli offentliggjort.

Underskrift.....

Prosjektansvarlig

Medvirkende

Anne Grethe Wågø

Siv Rødahl

Historikk bak metoden:

Cleveland clinic var det første stedet grunnleggeren av metoden David Cooperrider, gjennomførte en organisatorisk analyse av hva som fungerte. Dermed var en ny retning innen

Aksjonsforskning dannet: AI – Appreciative Inquiry. LØFT-filosofien bygger i hovedsak på den samme grunnfilosofien.

Fokus: Alle har noe som fungerer bra

Dialogkonferanse ved Kvs, vg2 frisør

- ◆ Formål med metoden er å få til elevmedvirkning. Dette kan gi større trivsel, glede og motivasjon for læring
- ◆ Dialogkonferanse er en øvelse for å fremme kommunikasjon og læring av hverandres positive erfaringer